

Πρὸς
τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Μακαριότητα
τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων *Κον Κον Θεόφιλον Γ'*
Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων

P.O. Box 14518, 91145 Jerusalem, Israel

Κοινοποιήσις:
Δικαῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Σινᾶ
Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Νήφωνα

Θεσσαλονίκη, 20ῇ Αὐγούστου 2025

Dr Ἀναστάσιος Νικόπουλος
Καθηγητὴς εἰς τὸ *Freie Universität Berlin*
Institut für Griechische & Lateinische Philologie / Byzantinistik
Habelschwerdter Allee 45, 14195 Berlin. Bundesrepublik Deutschland
+493083852944, κινητόν: +306944345905
@mail: α) ana54nik@zedat.fu-berlin.de, β) ana.nik.1990@gmail.com

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα ·

Ἀπευθύνω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν, συναισθανόμενος τὸ βάρος τῆς Ὑψηλῆς εὐθύνης, ἣν φέρει Αὕτη ὡς Μόνη Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ἀρμοδία ἐπὶ τῆς ὑπὸ κρίσιν δοκιμαζομένης, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, Σιναῖτικῆς Ἀδελφότητος, ἥ τοῖς ἐν ἄλλοις καὶ ἐπὶ γῆς Ἀγγελικῆς Κοινότητος, ὥστε, συντρέχοντος καὶ τοῦ βάρους τῆς προσωπικῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ Ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπων Ἐλέγχου, ἀχθῶμεν εἰς τὸ εὐλογον καὶ βαθὺ ἐσωτερικὸν ἐρώτημα · «*τίνι τρόπῳ συνέδραμες ἐκ τῶν προσωπικῶν ταλάντων ἀποκομίας εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν δοκιμασίαν τῶν ἀδελφῶν σου*». Ἐκ ταύτης τῆς συνειδησιακῆς ἐσωτερικῆς διεργασίας

ἐλαυνόμενος, ἀναλαμβάνω τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ἐκθέσω εὐσύννοπτα τὴν ἐπιστημονικὴν ἄποψιν, ὥστε νὰ συμβάλω ἔτι περαιτέρω εἰς τὸ Ἔργον Ὑμῶν, ἅτε τὸ μὲν τῶν κυρίων ζητημάτων τῆς ὑπὸ κρίσιν ὑποθέσεως χάριτι Θεοῦ ἀποτελούντων γνωστικὸν ἀντικείμενον ἀκαδημαϊκῆς ἐρεῦνης καὶ διδασκαλίας εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς Πανεπιστήμιον, τὸ δὲ τοῦ γράφοντος συνειδητοῦ μέλους τῆς Ἀγιωτάτης Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχοντος.

I. Αἱ δύο ἀπομείνασαι εἰς τὴν παγκόσμιον Ἱστορίαν μοναστικά κοινότητες εἶναι, ὁμοῦ μετὰ τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀγίας Ἐδρας τοῦ Βατικανοῦ, τὰ μοναδικὰ αὐθεντικὰ τεκμήρια καὶ ἡ γνησία ἔκφρασις καὶ ἐπιβίωσις τῆς ἱστορικῆς *Βυζαντινορωμαϊκῆς* ἀρχικῶς καὶ ἐν συνεχείᾳ *Μεταβυζαντινῆς*, ἄλλως *Ὀθωμανικῆς Κοινοπολιτείας* τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς· ἥτις πέραν τοῦ καθαρῶς πνευματικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ αὐτῆς προορισμοῦ, ἐπιτελεῖ καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διὰ τε τὸν κόσμον τῆς Ἀνατολῆς καὶ δι' αὐτὸν τῆς Δύσεως, τὸν αὐτὸν τοῦτον *κοινοπολιτειακὸν* ρόλον, ὃνπερ ἐπετέλει ἡ ἀρχέτυπος ὡς ἄνω Κοινοπολιτεία, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς βάσει τοῦ *imperium romanum* καὶ ἐξελιχθεῖσα ἐπὶ Βυζαντίου, ἐκταθεῖσα δὲ ἕως τὴν Μεταβυζαντινὴν καὶ Ὀθωμανικὴν ἐποχὴν, καθ' ὅσον συνεκρότησε ἐνότητα θεσμῶν, πολιτισμοῦ, διαθρησκευτικότητος καὶ εἰρήνης. Δὲν διεσπάσθη οὔτε μὲ τὴν Ἀραβικὴν κατάληψιν τῆς νοτιοανατολικῆς Μεσογείου, ἀλλ' οὔτε καὶ μὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· παρά μόνον μὲ τὴν διάλυσιν τοῦ τελευταίου κοινοπολιτειακοῦ φορέως, ἡγουν τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, κατὰ τὸ α' τέταρτον τοῦ Κ' αἰῶνος, καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Ἡ ἰδιαιτέρα καὶ ἐπὶκαιρος δικαιοπολιτικὴ σημασία τῆς ἱστορικῆς ταύτης Κοινοπολιτείας ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι συνιστᾷ πρόδρομον μορφήν τῆς σημερινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως.

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ὅλως συνοπτικῆς ἐπισημάνσεως καταδεικνύεται ἡ ἰδιαίτερα θεσμικὴ, ἱστορικὴ καὶ δικαιοπολιτικὴ σημασία τῶν σεπτῶν τούτων τεκμηρίων καὶ κοινοπολιτειακῶν προεκτάσεων εἰς τοὺς θεσμοὺς τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν ἀρχαίων μοναστικῶν κοινοτήτων. Ἐτι εἰδικώτερον ἀναδεικνύεται ἡ σημασία καὶ ὁ ρόλος τῶν δύο μοναστικῶν πολιτειῶν· τῆς τε πολυμοναστικῆς κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς μονομοναστικῆς κοινότητος τοῦ Σινᾶ, αἵτινες λειτουργοῦν θεσμικῶς καὶ νομικῶς κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ *κοινοπολιτειακοῦ Βυζαντινορωμαϊκοῦ καὶ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, καὶ μόνον παρεπομένως δυνάμει τοῦ ἐκάσταχου ἐθνικοῦ δικαίου.

Ἀπαύγασμα τῶν θεσμῶν τούτων καὶ τῆς κοινοπολιτειακῆς φύσεως αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ *Σιναϊτικὸν Δίκαιον*, ἥτοι τὸ σύνολον τῶν νομικῶν κανόνων λειτουργίας τοῦ Σινᾶ, ὅπερ δύναται μὲν νὰ εἶναι ἀκατάγραφον καὶ ἀκωδικοποιήτον ὡς σύνολον, οὐχ ἥττον ὅμως εἶναι τὸ ἐπὶ αἰῶνας παραδεδομένον, ἰσχύον καὶ ἀνεγνωρισμένον δίκαιον, δυνάμει τοῦ ὁποίου λειτουργεῖ ἡ μονομοναστικὴ πολιτεία τοῦ Σινᾶ. Τοῦτο περιλαμβάνει τόσον κανόνας ἀγράφους καὶ ἐθιμικοὺς, ὅσον καὶ ἐπισημοὺς γραπτὰς διατάξεις αὐτοκρατόρων, σουλτάνων, χαλιφῶν, πατριαρχῶν, ἀκόμη καὶ διατάξεις διεθνoῦς δικαίου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἀποφάσεις τοῦ Μ. Ναπολέοντος, ἐκδοθείσας κατὰ τὴν κατάκτησιν τῆς περιοχῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Συνοπτικὴν ἐπιτομὴν τοῦ Σιναϊτικοῦ Δικαίου ἀποτελοῦν οἱ ἰσχύοντες *Θεμελιώδεις Κανονισμοί*.

II. Τὸ ἀνώτατον καὶ κυρίαρχον ὄργανον τοῦ Σινᾶ, ὡς καλῶς γινώσκετε, ἀποτελεῖ ἡ Σιναϊτικὴ Ἀδελφότης, ἥτοι ἡ Γενικὴ τῶν Πατέρων καὶ Ἀδελφῶν τοῦ Σινᾶ Συνέλευσις, ἥτις δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ Σιναϊτικοῦ Δικαίου ἔχει τὸ τεκμήριον ἀρμοδιότητος περὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος τὸ Σινᾶ. Ἐξ αὐτῆς προέρχονται, νομιμοποιοῦνται ἢ παύονται πάντα τὰ λοιπὰ σιναϊτικὰ ὅργανα ἀνεξαιρέτως. Μεταξὺ τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Σιναϊτικῆς

Συνελεύσεως συγκαταλέγεται καὶ ἡ παῦσις τοῦ καθηγουμένου τῆς Σιναϊτικῆς Μονῆς, ὥπερ καὶ ἡ ἀνάδειξις αὐτοῦ. Ἡ πράξις τῆς παύσεως ἔχει νομικῶς χαρακτηρὰ ὀριστικόν, τελεσίδικον καὶ ἀμετάκλητον, μὴ ὑποκειμένη εἰς οὐδὲν ἔνδικον μέσον, καθ' ὅσον ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνωτάτου καὶ κυριάρχου σιναϊτικοῦ ὀργάνου. Τελεῖ δὲ ὑπὸ δύο προϋποθέσεις νομιμότητος· μίαν οὐσιαστικὴν καὶ μίαν τυπικὴν.

Ἡ οὐσιαστικὴ προϋπόθεσις ἔγκειται εἰς τὴν συνδρομὴν σοβαρῶν αἰτιῶν παύσεως τοῦ καθηγουμένου, αἵ εἰσι δύο εἰδῶν· ἀφ' ἑνὸς μὲν πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νομικῆς, διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς φύσεως, καὶ συγκεκριμένως: Α) ἡ καταχρηστικὴ ἄσκησις τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐξουσιῶν αὐτοῦ ἢ/καὶ ἡ οἰκονομικὴ καὶ περιουσιακὴ κατάχρησις καὶ ὀλιγωρία τούτου· Β) ἡ δογματικὴ καὶ ἐκκλησιολογικὴ ἀπόκλισις αὐτοῦ ἢ/καὶ ἡ περὶ τὴν διοίκησιν πνευματικὴ ἀνεπάρκεια. Ὁ τελευταῖος λόγος τῆς περὶ τὴν διοίκησιν πνευματικῆς ἀνεπαρκείας οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ἐμφυλλοχωρεῖ εἰς ἀπάσας τὰς περιπτώσεις καταχρήσεων διαπραχθεισῶν ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου, ὡς ἀπότοκος τούτων. Ἡ παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου-Καθηγουμένου ἀντιποίησις, ἐπὶ παραδείγματι κατ' ἄρθρον 16 τῶν Θεμελ. Κανον., δικαιωμάτων Ἀνωτάτης Ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἅτινα μόνον ἡ Γενικὴ τῶν Σιναϊτῶν Συνέλευσις κατέχει, συνιστᾷ σοβαρὰν αἰτίαν παύσεως αὐτοῦ, ὡς περὶ τὴν διοίκησιν πνευματικὴν ἀνεπάρκειαν αὐτοῦ. Μόνος δὲ ἀρμόδιος νὰ ἀποφασίσῃ κυριαρχικῶς περὶ τῆς συνδρομῆς σοβαροῦ τινὸς λόγου παύσεως εἶναι ἡ Σιναϊτικὴ Ἀδελφότης, ἥτις οὕτως ἀποφαίνεται εἰ ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ἐπικεφαλὴς αὐτῆς καθηγούμενον πρόσωπον βαρυνόμενον με τὰς ὡς ἄνω παραβάσεις.

Ἡ τυπικὴ προϋπόθεσις εἶναι ἡ περὶ παύσεως ἀπόφασις νὰ ἐλήφθῃ κατὰ τὴν συνέλευσιν τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος, ἥτις εἶναι δύο εἰδῶν· Α) *τακτὴ*, ἥτις συγκαλεῖται *eo ipso jure* περιοδικῶς ἀνὰ διετίαν, κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον· Β) *ἐκτακτος*, ἥτις τελεῖ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τακτὴν, ὑπὸ δύο

προϋποθέσεις συγκλήσεως · ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν συνδρομὴν σοβαρῶν λόγων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν αἴτησιν πρὸς τοῦτο εἴτε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς Ἱ. Συνάξεως εἴτε τῆς ηὔξημένης πλειοψηφίας τῶν 2/3 τῆς Ἀδελφότητος.

Ἡ καταστατική διαφορὰ τῶν δύο εἰδῶν συνελεύσεως ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ *τακτὴ* χωρεῖ αὐτοδικαίως ἐκ μόνου τοῦ καταστατικοῦ, ἄνευ συνδρομῆς οἰουδήποτε λόγου ἢ ἄλλης τυπικῆς προϋποθέσεως, πρωτοβουλίας ἢ πλειοψηφίας, ὑπὸ μίαν περιοδικότητα διετίας, ἀκριβῶς διὰ νὰ διασφαλίζεται ἡ κατ' ἐλάχιστον θεσμικὴ λειτουργία καὶ ἐγρήγορις τοῦ ἀνωτάτου σιναϊτικοῦ ὀργάνου · ἐνῶ ἡ *ἔκτακτος* τελεῖ ὑπὸ συγκεκριμένas οὐσιαστικὰς καὶ τυπικὰς προϋποθέσεις, αἱ εἰσιν ἡ συνδρομὴ σοβαρῶν λόγων συγκλήσεως καὶ τὸ αἶτημα εἴτε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς τριμελοῦς Ἱ. Συνάξεως εἴτε τῆς ηὔξημένης πλειοψηφίας τῶν 2/3 τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος.

Ἡ πλειοψηφία διὰ τὸν ἔγκυρον σχηματισμὸν τῆς διαμορφώσεως τῆς βουλήσεως τοῦ συλλογικοῦ ὀργάνου καὶ λήψεως τῆς ἀποφάσεως εἶναι ἡ συνήθης πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ἀνεξαρτήτως ἐὰν αὕτη εἶναι τακτὴ ἢ ἔκτακτος, μὴ ἀπαιτουμένης εἰδικῆς τινὸς πλειοψηφίας πρὸς λήψιν ἀποφάσεως. Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέηται ἡ ηὔξημένη πλειοψηφία τῶν 2/3, ἥτις ἀπαιτεῖται εἰδικῶς καὶ συγκεκριμένως διὰ τὴν σύγκλησιν *ἐκτάκτου* συνελεύσεως, μετὰ τῆς συνήθους πλειοψηφίας, ἥτις ἀπαιτεῖται γενικῶς διὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων.

Τὸ Σινᾶ ἀπολαύει μὲν, ἀπὸ πλευρᾶς νομικῶν θεσμῶν, μιᾶς *sui generis* λειτουργικῆς αὐτοκεφαλίας · οὐχ ἦττον ὅμως ἔχει πνευματικὴν ἀναφορὰν καὶ ἐξάρτησιν ἀπὸ πλευρᾶς Κανονικοῦ Δικαίου ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ἥτις προβλέπεται καὶ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 18, 19 καὶ 24–26 τῶν Θεμελ. Κανονισμῶν. Ἀπὸ νομικῆς καὶ θεσμικῆς πλευρᾶς ἔχει αὐτόνομον λειτουργίαν, μὲ τὴν ἐξαιρέσιν μόνον τῆς περιπτώσεως ἥτις προβλέπεται ἀπὸ τὸ ἄρθρον 19, ἐδάφ. γ' τῶν Θεμελ. Κανον., ὅπερ ὀρίζει τὰ

ἐξῆς: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σιναίου ὅρους δικάζεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ περιπτώσει οὗτος ἤθελεν ἐγκληθῇ ὑπὸ τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος διὰ παραπτώματα ἀντιβαίνοντα πρὸς τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον ιβ' τῶν Θεμελιωδῶν Κανονισμῶν». Ὁ θεσμὸς οὗτος ἐγκαθιδρύει εἰδικῶς δικαστικὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ὅστις ἀναγορεύεται δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ Σιναϊτικοῦ Δικαίου εἰς φυσικὸν δικαστὴν διὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου καὶ καθηγούμενον τῆς Σιναϊτικῆς Μονῆς, ὡσὰκις ἤθελεν ἀσκηθῇ ἐγκλησις καὶ διώξις κατ' αὐτοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ κυριάρχου ὀργάνου τῆς Σιναϊτικῆς Κοινότητος, ἥτοι τῆς Γενικῆς τῶν Σιναϊτῶν Συνελεύσεως ἣτις νομικῶς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀσκήσῃ παραλλήλως καὶ τὸ ἔργον τῆς εἰσαγγελίας (ἡγουν τῆς διώξεως καὶ κατηγορίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου) καὶ τὸ ἔργον τῆς κρίσεως καὶ ἐκδικάσεως τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ὅποτε θὰ ἀπητεῖτο ἡ συνδρομὴ ἄλλου δικαιοδοτικοῦ ὀργάνου, ὅπερ θὰ ἐπελαμβάνετο τῆς δικαστικῆς κρίσεως ὡς τρίτος, οὐδέτερος, ἀνεξάρτητος καὶ ἀμερόληπτος. Ἡ δικαιοδοσία ἐν προκειμένῳ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου εἶναι καθαρῶς δικαστικὴ καὶ οὐχὶ διοικητικὴ· καθ' ὅσον, ὡς εἴρηται, ἡ ἀπόφασις τῆς παύσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς διοικητικὴ πράξις δὲν ὑπόκειται εἰς οὐδὲν ἔνδικον μέσον, οὔσα τελεσίδικος καὶ ἀμετάκλητος ἀφ' ἑαυτῆς *eo ipso jure*, ὡς ἀφορῶσα τὴν λειτουργίαν καὶ τὰ *interna corporis* τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος ἐνῶ ἡ κρίσις τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων εἶναι δικαστικὴ κρίσις, προϋποθέτουσα τὴν ἄσκησιν ἐγκλήσεως ὑπὸ τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος, καὶ ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ Βυζαντινορωμαϊκοῦ Δικαίου· «οὐδεὶς δικαστὴς ἄνευ κατηγοροῦ».

Τυχὸν ἄλλος τρόπος κινήσεως δικαστικῆς διαδικασίας, ὡς φερ' εἰπεῖν προσφυγὴ ἀπὸ μέρους τοῦ ἰδίου τοῦ παυθέντος καθηγούμενου ἢ τρίτου ἐπικαλουμένου ἔννομον συμφέρον, θὰ συνιστοῦσε καταχρηστικὴν παρ' αὐτοῦ ἄσκησιν δικαιώματος, μὴ προβλεπομένην ὑπ' οὐδεμιᾶς καταστατικῆς διατάξεως καὶ σαφῇ παραβίᾳ τῶν ὑπαρχόντων Θεμελιωδῶν Κανονισμῶν,

οἷτινες προβλέπουσι μόνον καταμήνυσιν τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος ὡς προαπαιτούμενον διὰ τὴν νόμιμον κίνησιν δικαστικῆς διαδικασίας, οἰαδήποτε ἄλλης ἐνέργειας συνιστώσης ἔμμεσον, πλὴν σαφῆ, παραβίασιν τῆς ἰδιομόρφου θεσμικῆς καὶ διοικητικῆς αὐτοκεφαλίας τοῦ Σινᾶ.

Μακαριώτατε,

Διαιοθανόμενος ἰδιαίτερον ἀκαδημαϊκὸν χρέος τὸ νὰ ἀπευθυνθῶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Μακαριότητα, πρὸς ἔκθεσιν τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων, ἀποτελουσῶν εὐσύννοπον προῖόν τῆς διεξαγομένης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ ὑπηρετῶ, ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, θέτω αὐτάς ὑπὸ τὴν κρίσιν Αὐτῆς, ἐξαιτούμενος παρ' Αὐτῆς εὐχὴν καὶ εὐλογίαν.

*Μετὰ βαθυτάτου υἱικοῦ σεβασμοῦ,
τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος εὐπειθὲς ὑπήκοος*

Dr Ἀναστάσιος Β. Νικόπουλος
Καθηγητῆς Freie Universität Berlin